

PHỎNG VẤN SÂU

Người phỏng vấn: Nguyễn Thị Văn

Người trả lời: Nguyễn Thị Thuyết

Địa điểm: Xóm 5, Xã Yên Hòa, Đức Thọ, Hà Tĩnh

NỘI DUNG

H: Bà tên là gì ạ?

Đ: Phạm Thị Thuyết

H: Năm nay bà bao nhiêu tuổi rồi ạ?

Đ: Năm nay 80

H: Đây là nhà của bà à?

Đ: Đây là nhà của cha mẹ đẻ tôi ra, được một em nhưng em hi sinh rồi nên giờ tôi phải ở đây. Cha, mẹ chết rồi. Tôi ở đây để phụng dưỡng, quét nhà cửa.

H: Con gái có mất người?

Đ: Có mình tôi.

H: Tức là em của bà là liệt sỹ, bà ở đây là để thờ cúng, khói hương cho ông bà với em. Thế bà có con cái không?

Đ: Con cái tôi, giờ có 2 anh con trai với ba o con gái. Hai anh con trai thì một anh đầu bị tai biến rồi chết. Một anh con trai thứ 2 ở nhà máy nước. Ba o con gái thì một o trên Hương Sơn, một o ở xóm đây. O trên Hương Sơn cũng 2 đời chồng rồi. O ở **Máy Vot** chồng chết sớm giờ ở một mình nuôi 1 đứa con, vất vả thế.

H: Thế bà cứ ở đây 1 mình, các con không nuôi à? Không ở với các con à?

Đ: **Khó nghe.**

H: Thế đợt lụt vừa rồi là nước vào đến đâu hả bà?

Đ: Lụt thì nói chung ở ngoài nó thôi, ngoài đàng.

H: Nhưng bà cháu thấy nhà này ẩm ướt?

Đ: Là vì trên mái bị dột, đầu ni có chậu hứng nước chứ đầu tê có chậu chi hứng đâu, nắng lên là quét rọn, mưa xong bắt đầu quét rọn để mở cửa mở ngõ chứ.

H: Thế hàng ngày bà cứ ở đây 1 mình?

Đ: Cả ngày cả đêm nó chứ.

H: Thế thì các con tập trung vào nuôi bà à?

Đ: Ăn uống thì hẳn nuôi.

H: Tức là các cô ấy cho gạo, cho tiền?

Đ: Cho gạo, cho tiền.

H: Các con chung nhau lại à?

Đ: Ừ

H: Thế có đứa cháu nào về đây ở với bà không?

Đ: Đứa cháu có thời gian hẳn ở trên Hương Sơn về đây học 3 năm. Giờ hẳn về trên đấy ở với cha, mẹ để đi học rồi. Hẳn năm nay lớp 5, lớp 6, về trên đấy học.

H: Gà này của bà hay nhà bên cạnh?

Đ: Cửa nhà bên cạnh, tôi giờ ở đây để mở cửa, mở ngõ, quét rọn nhà cửa chứ nó nuôi chi nữa.

H: Bà ở đây, mưa nhiều, rồi lụt, thế bà gặp những khó khăn như thế nào?

Đ: Trời mà mưa khiếp. Trời mà mưa thì tủi hổ lắm, trong nhà cũng như ngoài ruộng. Cha, mẹ an hem ngồi đó (bàn thờ) mưa cũng lụt mặt, thảm thương lắm.

H: Thế thì sao không bảo các con nó lượm mái cho cẩn thận để khỏi dột?

Đ: Vì các con bây giờ hoàn cảnh, một anh đầy thì bị tai biến, cháu nó còn phải lo đi làm ăn. Anh thứ 2 được 2 đứa con gái, mới đi làm ở nhà máy nước, cũng chưa có điều kiện. Các o thì toàn con gái, đứa thì chồng chết, đứa thì 2 đời chồng, cũng không có điều kiện.

H: Nhưng mà cháu thấy ngói 2 đây nó có mấy chỗ trũng trũng như thế này, nêu mà làm lại thì cũng đâu có tốn nhiều đâu mà không làm được?

Đ: Giờ mà làm lại thì cũng phải mua ngói, thứ 2 là mèn (không hiểu là gì). Tôi cũng không có.

H: Thế giờ làm lại cái này thì hết bao nhiêu tiền bà?

Đ: Cái đấy tôi cũng không biết, không biết dự trù.

H: Nếu mà mưa to thì bà có di tản đến nhà các con không, hay cứ ở đây?

Đ: Mưa, bão thì hẳn đến đem lại nhà hẳn.

H: Bão thì đến nhà con ở, con trai hay con gái?

Đ: Con trai, hết mưa bão thì lại về đây mở mang, quét rọn cho thoáng khí, chứ đi lại thì đôi không có điều kiện đi lại được nữa.

H: Trước kia là bà làm ruộng đúng không ạ? Bây giờ bà còn có ruộng không?

Đ: Như mọi khi là cha tôi làm ruộng, nhưng giờ tôi một mình tôi không làm được nữa, tháng 4 trăm của chồng.

H: Ông chồng ngày xưa là?

Đ: Làm ở gạch ngói.

H: Tức là tiền lương của ông chồng?

Đ: Tiền lương của ông chồng không có. Đó là tiền của trên cho hàng tháng.

H: Tức là tiền ở trên cho 1 tháng là 4 trăm, có phải tiền của chính sách xã hội không, vì nhà có người liệt sỹ không?

Đ: Liệt sỹ thì ngày lễ ngày tết có tiền hương khói.

H: Tức là bà nhận được tiền gì?

Đ: Tiền của chồng, tức là chồng chết được hàng tháng 4 trăm, chứ 80 tuổi cũng có được tiền gì của trên không?

H: Thế 1 tháng các con cho bao nhiêu?

Đ: Đưa thì cho lon gạo, đưa thì cho thức ăn, cứ sống như rứa thôi.

H: Thế còn tết nhất thì như thế nào. Bà ở đây một một mình thì các con có về đây không hay là bà đi ăn đến nhà các con?

H: Đến tết là tôi đi mua lễ vật, áo quần, bánh đem về thờ cha mẹ, thờ các bác còn ăn uống các cháu nó mang đến cho chứ cũng không đi ăn uống gì.

H: Tức là nó mang cái gì đến thì ăn cái đó, bà tự nấu ăn ở đây à? Thế mùa lụt thì làm sao. Mưa, lụt thì đến nhà các con, còn không thì ăn ở đây. Mưa có bao giờ ngập lên đến đây không?

Đ: Ngập ở ngoài đường, với trong nhà dột ướt đó.

H: Thế trời mưa thì bà gặp khó khăn gì?

Đ: Khó khăn lắm, khổ lắm. Mưa hứng nước trong nhà, đây chậu phải đổ, đêm nó đây cũng phải dậy đổ không nó tràn cả nhà.

H: Trời mưa thì hứng các chậu đây, xong là đổ ra ngoài.

Đ: Đây thì dậy bật đèn đi đổ ra ngoài, có khi còn tràn cả nhà, cả cửa chứ. Trời khô khan thì đi chứ mưa gió không có đi.

H: Những ngày mưa, bão bà vẫn ở đây, thế thì các con có mang thức ăn, rồi mang gạo đến cho bà không?

Đ: Có, hán nấu hoặc mang gạo đến.

H: Thế ở đây nước ăn thì bà dùng nước nào?

Đ: Nước ăn thì trời mưa có nước mưa, còn không mưa thì sang xin cái đũa con nhà chú đó.

H: Nếu mà tắm rửa thì phải ra cái nhà tắm bên kia?

Đ: Rửa đó.

H: Thế vào cái dịp mưa lụt như thế ngoài cái trợ giúp của con cái ra thì ở trong thôn, trong xã người ta có hỗ trợ gì được cho bà không?

Đ: Trong thôn bữa tê có ba lạng gạo.

H: Họ cho bao nhiêu ngày?

Đ: Cho 1 ngày, có ba lạng.

H: Thế mưa bao nhiêu lâu mà cho có 3 lạng?

Đ: Mưa lâu, mà được có 3 lạng.

H: Thế năm nay có được không?

Đ: Mới bữa tê đấy, 3 lạng là bữa tê đấy.

H: Nhưng đợt đấy mưa bao nhiêu ngày?

Đ: Mưa lâu, mưa hàng tháng, mưa hết tháng, coi như nhà mưa hết tháng 8.

H: Thế ở thôn cho à?

Đ: Mô. Ở mô viện trợ đó, chứ không phải thôn.

H: Thế xã có cho cái gì không?

Đ: Mô, không có gì?

H: Thế thôn cũng không có gì?

Đ: Không có gì.

H: Thế ở thôn người ta biết bà ở đây 1 mình, thế những hôm mưa to có ai đến giúp gì cho bà không?

Đ: Không. Ôm cũng nọ có ai vào hết. Tôi cũng nói thật chứ, nhờ mấy đũa cháu bên ni hấn cứ sang cho vui. Với mấy đũa cháu, đũa con hấn đến hấn đũa gạo với thức ăn đến chứ thôn cũng không có gì? Đồ đạc thì kê lên cao, chỉ năm tê là lụt đến cửa sổ.

H: Thế năm đấy thì bà đi đâu?

Đ: Hôm nớ thì cũng không đi mô?

H: Thế nời niêu, đồ dùng các thứ bà để đâu?

Đ: Bữa đó con, cái nó cũng đang ở đây đông.

H: Vâng. Thế bây giờ cứ bảo to là nó đón về nhà nó ở, cái này cứ đóng cửa để đây, thế còn lúc nó hết bào lại chạy về đây?

Đ: Vâng. Chạy về đây để mở cửa, quét rọn.

H: Thế các năm trước bào có được hỗ trợ gì không?

Đ: Có năm trước được mấy gói mì tôm.

H: Thế có được tiền, được nong gì không?

Đ: Không, tiền nong chả có.

H: Hoặc có người thấy trời mưa đến đây bảo đưa bà đến nhà con gái?

Đ: Không, chả có ai đến mô hết, đây là con hấn đến hấn đưa đi. Bão lụt hấn đến hấn đưa đi chứ nọ ai giúp.

H: Bà có biết được ngày xưa, các cụ nhìn những thiên nhiên cây cỏ mà đoán được trời mưa hay trời lụt không? Bà có biết không?

Đ: Trời mưa thì có dãy hoa nó bên kia nó nở, nở ra là biết mưa.

H: Hoa này là hoa gì?

Đ: Tôi nọ biết.

H: Tức là tự nhiên thấy nó nở hoa là sẽ mưa?

Đ: Nở hoa là mưa.

H: Tức là bà quan sát bà thấy thế à?

Đ: Vâng.

H: Thế ngoài ra bà còn biết những kinh nghiệm nào nữa không? Ngày xưa các cụ thì qua những kinh nghiệm nào để biết trời có mưa, có bão?

Đ: Mọi khi có hoa trôi nước nở là có mưa, có bão lụt.

H: Còn gì nữa hả bà?

Đ: Không có chi nữa.

H: Ngày xưa bà thấy các cụ nhìn vào những cái gì để biết năm nay lụt to, lụt bé hoặc có mấy trận lụt. Bà có biết không, ví dụ như tre mọc vào trong hay là cỏ gà?

Đ: Những câu đấy tôi cũng không rõ được.

H: Ngày xưa là bà sinh ra ở đây? Trong cái nhà này?

Đ: Vâng.

H: Thế thời đấy bà có nghe được cái lịch sử của cái làng này như thế nào không?

Đ: Cái đấy tôi nọ biết.

H: Thế cái hồi mà ngày xưa mà bà còn bé, bà có thấy mưa bão lụt nó có nhiều không?

Đ: Ngày xưa mưa lụt nhiều, giờ thì ít.

H: Thế nhưng mà ngày bà còn bé có thấy mưa như bây giờ không?

Đ: Còn bé thì cũng có mưa, nhưng mưa một thời gian là nắng thôi, chứ không mưa triền miên.

H: Thế bây giờ càng ngày càng mưa nhiều hơn?

Đ: Càng mưa, càng bão nhiều hơn, mọi khi là mưa tháng 9, tháng 10 là nhiều nhất.

H: Thế ở đây có bị hạn hán không bà? Hạn và lúc nào, tháng mấy?

Đ: Hạn vào tháng 5, tháng 6.

H: Lúc đấy lại thiếu nước?

Đ: Thiếu nước, giờ may có nước máy, khi nó trời không mưa là không có nước ăn.

H: Ví dụ ngày xưa người ta nhìn vào cái gì thì người ta biết năm ấy hạn nhiều? Bà có biết không? Hoặ là năm ấy mưa nhiều?

Đ: Cái đấy chẳng biết được, không hiểu.

H: Thế nhưng bà có nghe các cụ nói không?

Đ: Không.

H: Thế bây giờ bà thấy năm nay so với khoảng 5 năm, 10 năm trước thì bây giờ bão lũ nó nhiều hơn hay ít hơn?

Đ: Bão nhiều hơn.

H: Thế nhà mình những cái ngói này bắt đầu bị hỏng từ bao giờ?

Đ: Mấy năm trước thì nó nứt ít, mấy bữa các anh đến ngó thì thấy nó còn hỏng ít, sang đến năm ni thì nó dột nhiều.

H: Thế bây giờ bão như thế này thì bà làm thế nào để cho nước nó không vào?

Đ: Nhét bì vào.

H: Thế ai nhét cho bà?

Đ: Tôi mãn.

H: Thế chỗ cao ai nhét cho bà?

Đ: Tôi lấy cái chao (cái sào) nhét, trời mưa nó cứ dột dần xuống. Cái tê mới nhét lên nhưng mưa nặng nó lại chảy xuống.

H: Nhét thế mưa nặng thì nó vẫn rơi xuống, mưa nặng nó vẫn tụt xuống?

Đ: Mưa nặng tụt xuống, tụt cả cái nớ, tụt cả ngói luôn.

H: Như thế cũng là tạm thời thôi, còn biện pháp thì phải lợp ngói khác đúng không?

Đ: Phải lợp ngói khác nhưng bữa ni nói có cô nhà nước cũng phải hỗ trợ được cho phần nào hoặc con cái có cho được phần nào mới làm được chứ giờ nói thật chứ tháng mấy trăm cũng chỉ vừa tiêu thôi.

H: Thế bà có được hộ nghèo không?

Đ: Có hộ nghèo.

H: Thế nhưng mà trong lúc chưa được hỗ trợ gì thì bà phải bảo các con nó lo về cái ngói này chứ?

Đ: Con thì nó bây giờ cũng đi mần ăn lấy đâu ra.

H: Bà ơi thế ở thôn, ở xã người ta có biết nhà mình bị như thế này không?

Đ: Mọi đạo thì họ cũng có đến thăm, nhưng thưa lắm. Bữa tê đây cũng có một đợt giúp đỡ nhưng nhà nào có tôi có có mô.

H: Giúp đỡ là như thế nào ạ?

Đ: Nhà nước giúp đỡ cho các gia đình chính sách, nhưng có cho mô/.

H: Họ có đến nhà mình không?

Đ: Họ có đến nhà coi mô.

H: Bà có bao giờ có ý kiến lên với thôn, với xã không?

Đ: Có. Bữa tê cũng có đến, nhưng cái đạo đó đến thì nhà chưa dột, cũng làm đơn gửi lên trên rồi.

H: Gửi lên đâu?

Đ: Gửi lên xã rồi.

H: Chỗ bà nằm có bị dột không?

Đ: Cũng có, nước dột xuống le te, chiếu chần ướt ướt nằm cũng vén nó lên.

H: Thế những lúc mưa to như thế có nấu được cơm ăn không?

Đ: Mưa to thì điện lên trên, rồi cháu hấn đến. Cháu nó đi khỏi mượn cháu ông thợ điện họ không nói cho để cắm cơm với cắm đèn. Thời gian sau cháu hấn về nói một đoạn vừa cắm cơm với cắm đèn chứ ngoài chỗ nhà thờ đã có mô.

H: Lúc bão to thì thường mất điện, lúc đấy bà làm thế nào để có cơm ăn?

Đ: Nấu bằng bếp, có cái bếp đàng sau nhưng mà đột không nấu được, nếu trời mưa to thì nấu luôn trong này, cái gò đó.

H: Thế cái củi này thì bà đi kiếm ở đâu?

Đ: Củi thì cháu nó đưa đến chứ.

H: Cháu mang đến cho, cháu thì cháu nội hay cháu ngoại?

Đ: Đưa dâu đầu ấy, củi với ấy đưa dâu đầu hấn đưa đến.

H: Thế hàng ngày bà ăn cơm với gì?

Đ: Họ cứ đi bán, ăn gì thì ra mua.

H: Ngoài cái 4 trăm mà ông nhà bà để lại, thì các con có cho thêm tiền không?

Đ: Ăn uống thì chúng hấn cũng cung cấp thêm đồ ăn với lại gạo.

H: Hàng tháng là bà lĩnh tiền ở xã à?

Đ: Tiền ở xã, mượn ông thầy ở ngoài ni ông đấy đi lĩnh hộ.

H: Thế 4 trăm thì bà có đủ tiêu cho cả tháng không?

Đ: Tùy, tiêu nhiều thì không đủ.

H: Thế bây giờ nhà dột nát như này cũng không có tiền để sửa, các con cũng không có để cho?

Đ: Con thì hấn mà không bị tai biến thì tôi cũng không đến nỗi khổ như thế này?

H: Tức là bà cũng có ruộng, bây giờ các con cấy đúng không?

Đ: Ruộng thì tôi cũng không mần nữa.

H: Thế mỗi tháng các con đưa cho bà bao nhiêu cân gạo?

Đ: Đưa thì 3 cân, đưa thì 2 cân, đưa thì 1 cân, cũng đủ gạo ăn.

H: Năm nay bà 80 thì sức khỏe của bà như thế nào, có bị ốm đau không?

Đ: Yếu rồi, mắt thì kém.

H: Thế có bao giờ bà phải đi nằm viện không?

Đ: Mới đi một lần trên viện to, nhưng lần đấy không đủ giấy tờ, từ đấy đến giờ không đi nữa, mắt kém rồi nên mần cái chi cũng chậm chậm ra rúa.

H: Thế sao bà không về hấn với 1 con để nó ổn định?

Đ: Tôi đi lại là không đi lại được nữa, muốn về đây ở quét rợn cho thoáng khí, muốn đi lại trên kia nhưng không đi lại được.

H: Thế những đợt mua to mà lụt ở trong thôn với lại xã có đến đây thăm hỏi hoàn cảnh của bà không?

Đ: Không.

H: Như vậy có một lần có 3 lạng gạo với một lần có mấy gói mì tôm thôi, ai mang đến?

Đ: Từ lâu rồi, từ những năm trước đó, gạo thì chia trong thôn, chia toàn dân, mỗi nhà được 3 lạng.

H: Nhà khó khăn thì không được nhiều hơn?

Đ: Không được nhiều hơn.

H: Những lúc mưa bão lụt trên xã có thông báo đài loa không? Bà nghe qua loa hay ai thông báo?

Đ: Ở trên loa thôi.

H: Thế có ai đi thông báo đến nhà không?

Đ: Không, nọ có ai.

H: Thông thường trước bão bà đi đến nhà các con rồi, hay bão mưa rồi bà mới đi.

Đ: Khi thì mưa rồi mình đi, khi thì trước bão hấn đến hấn lai đi.

H: Thế mưa quá bà có sang bên này để trú không?

Đ: Có

H: Bên đấy là họ hàng hay à?

Đ: Bên đấy là nhà cháu con chú, con bác.

H: Có khi nào bà phải sang bên đấy ngủ không?

Đ: Vẫn cứ đây, trời mưa nắng thì sang bên đấy coi ti vi với dự báo thời tiết. Trời mưa thì thôi, nọ đi được mô cả.

H: Thế đêm hôm kể cả trời mưa cũng không sang bên đấy ngủ nhờ, không muốn ngủ nhờ là do họ không cho ngủ hay bà không thích?

Đ: Không thích ngủ.

H: Có khi nào bà nhờ bên kia nấu hộ cơm không?

Đ: Có, hấn mang đến hấn cắm.

KẾT THÚC PHÒNG VẤN!